

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Närings-, trafik- och miljöcentralen
Centre for Economic Development, Transport and the Environment

PALOMA-seminaari

Piha- ja peltoporosioiden hallinta

22.1.2019

Päivi Kainulainen
Lapin ELY-keskus

Lapin ELY-keskuksen tehtävät porotalouden hallinnossa

- Poronhoitolaki: Lapin ELY-keskus määrää alueensa kuntiin vahinkoarviolautakuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat (ei keskitetty).
- Riistavahinkolaki: Lapin ELY-keskuksessa hoidetaan Lapin maaseutuelinkeinoviranomaisten tekemien päätösten oikaisuun liittyviä tehtäviä sekä osallistutaan maaseutuelinkeinoviranomaisten kouluttamiseen (ei keskitetty).
- Kotkakorvaukset
- Suomi-Norja poroesteaitasopimus - raja-aitakomission jäsen
- Lapin ELY- keskus vastaa Paliskuntain yhdistyksen tulosohjauksesta ja valtionavustuspäätöksistä.
- Uudessa porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetukilaissa tehtävät keskitetty Lapin ELY-keskukseen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueilta.

Lapin aluehallintoviraston tehtävät

- Lapin aluehallintovirasto hoitaa poronhoitolaissa säädettyjä poronhoidon laillisuusvalvontaan liittyviä tehtäviä.
- Lakisääteisiä tehtäviä ovat paliskuntien rajoihin ja perustamiseen liittyvät tehtävät, paliskuntien toiminnan valvonta, eräät paliskuntiin liittyvät yhteisöoikeudelliset asiat sekä arvioimislautakuntien palkkiot.
- Poronhoitolain mukaiset tehtävät on keskitetty valtakunnallisesti Lapin aluehallintovirastolle.

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetukilaki - muutosprosessin vaiheet

2014

- Aloitustuen haku päättyi 31.10.2014. Investointitukien hakukielto 7.12.2014 alkaen.

2015

- Investointituen haku avautui rajoitettuna 25.5.2015.

2016

- Porotalouden investointitukien hakukielto 1.1.2016 alkaen.

2017

- Haku avattiin toukokuussa 2017.

11 § Tuettavan toimenpiteen aloittaminen

” Edellä 1 momentista poiketen paliskunnalle voidaan myöntää tukea sellaiseen investointiin, jonka toteuttamisen **aloittaminen on ollut välttämätöntä muulle taholle kuin porotalouden harjoittajalle aiheutuvan vahingon estämiseksi** tai paliskunnasta riippumattomasta syystä tuhoutuneen tai rikkoutuneen aidan korvaamiseksi.”

Tukea aloitettuun toimenpiteeseen voidaan myöntää, jos paliskunta on **velvollinen** poronhoitolain (848/1990) 32 §:n mukaisesti **rakentamaan suoja-aidan viljelyksen tai muun alueen suojaamiseksi, eikä porojen aiheuttamien vahinkojen estäminen ole mahdollista ilman, että aita rakennetaan välittömästi.**

Poronhoitolaki – vahinkojen ehkäiseminen

- Poroja on hoidettava siten,
  - 1) etteivät ne pääse viljelyksille ilman maanomistajan/ haltijan lupaa
  - 2) etteivät ne aiheuta vahinkoa metsänuudistusaloilla oleville taimikoille tai muutoinkaan aiheuta tarpeettomasti vahinkoa maa- tai metsätaloudelle.
  - 3) saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella poroja on lisäksi hoidettava siten, etteivät ne pääse puutarhoihin, vakinaisten asuntojen pihoihin tai muille erityiseen käyttöön otetuille alueille.

- Maanomistajan tai vahinkoa kärsineen on ilmoitettava asiasta paliskunnalle, jonka tulee toimittaa porot välittömästi pois.

- Jos paliskunta laiminlyö velvollisuutensa, maanomistajalla tai vahinkoa kärsineellä on oikeus toimittaa porot pois paliskunnan kustannuksella.

Poronhoitolaki - aitaamisvelvollisuus

- Paliskunta on velvollinen rakentamaan aidan, muun laitteen tai rakennelman (*aitaaminen*) viljelysten ja muualla kuin saamelaisten kotiseutualueella myös puutarhojen, vakinaisten asuntojen pihojen ja muiden erityiseen käyttöön otettujen alueiden suojaamiseksi poroilta.
- Edellytyksenä on, että aitaaminen on tarpeen vahinkojen estämiseksi ja että rakentamiskustannukset ovat kohtuulliset aitaamisesta todennäköisesti saatavaan hyötyyn verrattuna.
- Riidan aitaamisvelvollisuudesta ratkaisee arvioimislautakunta.
- Erityisen painavista syistä paliskunta on velvollinen aitaamaan myös metsänuudistusaloilla olevat, muiden kuin valtion, kunnan tai seurakunnan omistamalla alueella olevat taimikot.

Poronhoitolaki – korvattava vahinko

- Porojen maa- ja metsätaloudelle aiheuttama vahinko on korvattava
- Saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella on korvattava puutarhoille, vakinaisten asuntojen pihoille tai muille erityiseen käyttöön otetuille alueille aiheutettu vahinko.
- Vahingonkorvausta ei kuitenkaan suoriteta:
  - 1) valtiolle, kunnalle tai seurakunnalle aiheutuneesta vahingosta;
  - 2) metsämailla kasvavan jäkälän ja ruohon tallaamisesta tai syömisestä ja muiden pensaiden ja puiden kuin metsänuudistusaloilla olevien taimien, lehtien ja neulasten vahingoittamisesta aiheutuneesta vahingosta;
  - 3) vahingosta, joka on aiheutunut erityisellä poronhoitoalueella luovutetulla tai vuokratulla maalla tai porotilalaissa tarkoitetulla porotilalla; eikä
  - 4) porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain 6 §:n 1 momentin 4 tai 6 kohdassa tarkoitetun tilan omistajalle. (porotila)Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty, vahingonkorvausta on suoritettava koristeeksi kerättävän jäkälän tallaamisesta tai syömisestä poronhoitoalueen ulkopuolella sellaisen kunnan alueella, joka rajoittuu tai osittain kuuluu poronhoitoalueeseen.

Poronhoitolaki - vahingonkorvausvastuu

- Korvauksen porojen aiheuttamasta vahingosta maksaa se paliskunta, jonka alueella vahinko on tapahtunut.
- Milloin vahinko on tapahtunut poronhoitoalueen ulkopuolella sellaisen kunnan alueella, joka rajoittuu tai osittain kuuluu poronhoitoalueeseen, maksaa vahingonkorvauksen se paliskunta, jonka alueen raja on lähinnä vahingon tapahtumapaikkaa.

Poronhoitolaki - arvioimislautakunta

- Lautakunnalle kuuluu vain ne asiat, jotka on määrätty laissa eli annettu valtuus ratkaista.
- Lautakunta käsittelee vain ne asiat, jotka on tuotu lautakunnan käsittelyyn.

Arvioimislautakunnan tehtävänä on ratkaista:

1. Aitaamisvelvollisuus
  2. Vahingonkorvausta koskeva riita
  3. Porokaupan hintaa koskeva riita silloin, kun paliskunta käyttää etuosto-oikeuttaan
  4. Kustannusten maksajien ja maksun määrääminen
- Palkkio pj 150 € ja jäsen 80 € / toimituspäivä + päivärahaa, sekä matka- ja majoittumiskorvaus valtion matkustussäännön mukaisesti.

Poronhoitolaki - arvioimislautakunta

- Lautakuntaan kuuluu puheenjohtaja ja kaksi muuta jäsentä.
- Puheenjohtajana toimii alueen ELY-keskuksen määräämä henkilö. Ennen puheenjohtajan määräämistä ELY-keskuksen on kuultava paliskuntaa ja maataloustuottajain yhdistystä.
- Muista jäsenistä toinen edustaa paikallisia maataloustuottajia ja toinen sitä paliskuntaa, jota ratkaistava asia koskee.
- Arvioimislautakunnan jäsen toimii virkavastuulla.

Arvioimislautakuntaprosessi

- Sen, joka haluaa saattaa asian lautakunnan käsiteltäväksi, on ilmoitettava asiasta puheenjohtajalle ja vastapuolelle ja samalla ilmoitettava arviomies, jonka hän on valinnut lautakunnan jäseneksi.
- Vastapuolen on ilmoitettava toiseksi lautakunnan jäseneksi valitsemastaan arviomiehestä mahdollisimman pian ilmoituksen saapumisen jälkeen. Jollei hän tee ilmoitusta kolmen päivän kuluessa, nimismies määrää arviomiehen hänen puolestaan.
- Arvioimislautakunnan annettava päätös viipymättä. Asianosaisille varattava tilaisuus tulla kuulluiksi. Päätös on annettava asianosaisille todisteellisesti tiedoksi.
  - Päätöksessä todettava porojen aiheuttaman vahingon laajuus ja määrättävä vahinkoa kärsineelle suoritettavan korvauksen suuruus. Aitaamisvelvollisuutta koskevasta riidasta annettavassa päätöksessä arvioimislautakunnan on todettava, mikä on paliskunnan aitaamisvelvollisuus.

Päätöksestä valittaminen

- Tyytymättömyys arvioimislautakunnan päätökseen on ilmoitettava lautakunnan puheenjohtajalle kahden viikon kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.
- Tyytymättömyytensä ilmoittaneen asianosaisen on pantava asia vireille alioikeudessa haasteella, joka on toimitettava vastapuolelle kahden kuukauden kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.
- Arvioimislautakunnan päätös, johon ei ole ilmoitettu tyytymättömyyttä tai jonka moittimista koskevaa kannetta ei ole nostettu, voidaan panna täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu tuomio.

MMM Porovahinkojen arvioimislautakunnan uudistaminen

- Tavoitteena uudistaa
  - 1) porojen aiheuttamien vahinkojen arviointia
  - 2) korvaus- ja aitaamisriitojen ratkaisua
- Tavoitteena on
  - parantaa oikeuden saatavuutta
  - turvata vahinkojen arviointiin vaadittava asiantuntemus ja riitojenratkaisutoiminnan riippumattomuus
  - vähentää poronomistajien sekä maan omistajien ja haltijoiden kuten viljelijöiden välistä vastakkainasettelua
  - lisätä keskinäistä luottamusta osapuolten välillä
- Toimikausi/aikataulu 20.6.2018 – 31.12.2019

<https://mmm.fi/hanke2/-/hankesivu/hanke?tunnus=MMM024%3A00%2F2018>

Toimenpiteitä

- Porotalouden neuvottelufoorumi
  - Foorumin käytännön työn jatkoa ja kehittämistä mietitään yhteistyössä ryhmän asettajan kanssa samalla kun lainsäädäntöuudistus arviointilautakuntien työn osalta on käynnissä.

- Nykyisiä arviomislautakuntien puheenjohtajia ja varapuheenjohtajia koulutettiin toukokuussa 2018

- Lapin ELY-keskus on rahoittanut hankkeita, joissa kehitetään ratkaisuja piha- ja peltoporo-ongelmaan:
  - 1) Poronhoidon, asutuksen, lomarakentamisen ja maatalouden välisistä ristiriidoista ratkaisuihin -PALOMA-hanke
  - 2) Peltoporokoirien käytön tehostaminen-hanke
  - 3) PORTTI-hanke